

DODENHERDENKING 2025

Oorlogsverhaal van Maria Stevens van Otten.

Opgetekend door dochter Janny Stevens.

Vorgelezen door kleindochter Anna Vermeulen op 4 mei 2025.

Het gewone leven ging toch gewoon door in de oorlog, zei mijn oma toen wij haar oorlogsverhaal ophaalden om vandaag met jullie te delen. Vandaag staat ons gewone leven eventjes stil bij de ongewone sporen die de Tweede Wereldoorlog naliet in ons dorp. Riethoven was een rustig dorp toen, geen auto's of ander verkeer. Dat veranderde toen de oorlog dichterbij kwam. Mijn Oma was als jong meisje getuige van alle ontredde, ontwrichtingen en ontsporingen. Tegelijkertijd zag zij veerkracht, verbinding en volharding om de oorlog te overwinnen.

Mijn Oma Maria Stevens van Otten werd geboren op Broekhoven (nu schoolstraat 48) op 3 september 1931. Ze was 9 toen de oorlog begon. Ze woonde met haar moeder, broers en zussen op de boerderij aan de Schoolstraat en was de jongste van het gezin Van Otten. Haar vader was 6 jaar eerder overleden en haar moeder runde sindsdien de boerderij. Het was een gemengd bedrijf met koeien, kippen en varkens. Met gewassen zoals rogge, aardappelen, bieten en tarwe. Van alles een beetje om van te leven.

Toen de oorlog uitbrak veranderde het leven aan de Schoolstraat drastisch. In het begin ging mijn oma nog gewoon naar school, want in Riethoven was het nog rustig. Totdat de Duitsers zingend en marcherend in een grote colonne het dorp binnen kwamen. Dat had mijn oma als jong meisje nog nooit gezien, het leek bijna onschuldig. Oorlog was iets waar oma toen geen voorstelling van had. Later kwamen de vliegtuigen over Riethoven: eerst 's nachts, daarna ook overdag, laag en met een oorverdovend lawaai. Oma merkte aan alles dat de oorlog steeds erger werd. Het gewone alledaagse leven veranderde in een onmogelijk leven en toch moest de moeder van oma de boerderij draaiende houden: er moest eten en kleding zijn voor haar kinderen. Geregeld stond de brokkenpap of de zure melkse hangop op tafel.

Ook tijdens de oorlog werden er kinderen geboren. Oma's moeder was de vroedvrouw van Riethoven. Als er ergens een bevalling begon, werd zij geroepen. De politie zorgde ervoor dat ze, ondanks de avondklok, veilig over straat kon. Oma's moeder nam dat risico om een vrouw bij te staan.

De honger sloeg toe. In de steden was nauwelijks voedsel dus trokken de mensen naar het platteland. Op de boerderij was eten genoeg om te ruilen, al moest daarvoor veel werk verzet worden en moest men altijd op zijn hoede zijn. In de zomer van 43 kwam een ernstig verzwakt jongetje uit Bloemendaal, Theo Marchant naar Brabant om aan te sterken op de boerderij. Hij had veel honger en had de Engelse ziekte opgelopen.

Achter het huis liet oma's moeder schuilkelders graven. Voor onderduikers en om waardevolle spullen veilig te stellen.

De Duitsers eisten op een bepaald moment dat alles werd geregistreerd. Voedsel, koper, zilver. Veel moest worden ingeleverd. Zo was het koper nodig voor de munitiefabrieken in Duitsland.

Maar mensen werden vindingrijk, er werd in het geheim boter en kaas gemaakt, verkopen was echter streng verboden. Een handige buurman bouwde een graanmolentje zodat er weer brood gebakken kon worden. En dat brood werd verstopt in een van de schuilplaatsen. Als een zeug biggen kreeg, werden er maar 10 opgegeven en verdwenen er 2 in een ander hok. En dan maar hopen dat ze niet gingen krijsen als de Duitsers binnenvielen.

Het koper, zilver en de spaarzame sieraden werden verstopt, oma's moeder had speciaal daarvoor een luikje in de plankenvloer in de voorkamer laten maken. De radio moest worden ingeleverd maar dat deed bijna niemand. Want alleen via Radio Oranje kon men het nieuws vanuit Engeland volgen.

Mijn oma vertelde hoe haar moeder eens zes eieren verkocht aan een crouw uit het dorp. De volgende dag stond er een man aan de deur die haar dreigde aan te geven. Oma zag haar moeder woedend worden en zei: als jij dat durft dan weet ik ook wat ik over jou kan zeggen. Er is niets gebeurd. De oorlog maakte dat je niemand kon vertrouwen en toch had je elkaar nodig.

Veel jonge jongens doken onder om te voorkomen dat ze naar Duitsland gestuurd zouden worden. Volgens oma zaten er wel 6 jongens uit de omgeving op hun boerderij.

Zij hielpen daar bij alles wat gedaan moest worden. Ze hielpen mee, ze aten mee, maar verdwenen vliegensvlug als er iemand achterom kwam. Samen luisterden ze naar Radio Oranje

Op zondagmiddagen, als het veilig was, speelde ze spelletjes achter op de stoep of gewoon een potje kaarten. Oma herinnert zich nog goed dat een van de jongens zo'n heimwee had dat hij op een dag terug naar huis ging. Onderweg werd hij opgepakt en op transport gezet naar Duitsland, gelukkig kon hij vluchten en terugkeren naar de boerderij. Hij was daarna zo bang dat hij zich nauwelijks nog liet zien.

22 juni 1944: werd oma 's nachts wakker van het geluid van vliegtuigen, Het was er niet één, de hele lucht hing vol. Oma was inmiddels 13 jaar.

Haar moeder riep alle kinderen uit bed voor het geval er gevlucht moest worden. Met z'n allen stonden ze in de voorkamer voor het raam te kijken. Oma's moeder zei... die vliegt laag, die staat in brand. Oma zag het ook; een grote vuurbol.

Het geluid van het brandende vliegtuig was zo ontzettend hard en klinkt enorm zwaar. Oma was bang, heel bang. Het vliegtuig stortte neer in Walik, de lichamen van de bemanning lagen verspreid in de omgeving op de akkers. De volgende dag mocht Oma niet gaan kijken. Het was te gevaarlijk en te akelig.

Die vuurbol van de Engelse lancaster staat nog steeds op haar netvlies. Dat beeld is altijd gebleven.

In 1944 zag mijn oma van achter de boerderij het bombardement op Eindhoven, een enorme vuurzee bij het vliegveld en Philips.

De Duitsers waren toen al aan het terugtrekken, ze passeerde ook Riethoven. Vermoeid en vies lagen ze in schuren op Broekhoven. Op oma's boerderij sliepen ze in de 'Goeikamer'. Waar ze stro op de vloer gooide en alles achterlieten als een varkensstal.. Een jonge Duitse soldaat, pas 19, zei huilend: "was ik maar bij mijn moeder thuis."

De terugtrekkende Duitse soldaten gooiden hun handgranaten achter in de sloot omdat ook zij angst voelden.

Op hun tocht terug naar hun vaderland, pakte ze alles wat bruikbaar of eetbaar was, ze haalde de melk uit de melkbussen en de kar werd meegenomen zodat ze niet behoefde te lopen. Bij de overbuurman, weet oma, slachtte ze een vaarskalf. Zelfs het mooie rijpaard Jet werd afgenomen van oma's familie. Dat bracht veel verdriet.

Toen kwamen de Engelsen. Ze waren zelfvoorzienend en hadden een eigen gaarkeuken bij. De lagere school werd een tijdje bezet door hun, waardoor mijn oma halve dagen les kreeg in het CAV-Pakhuis.

Op hun tocht richting Steensel kwamen ze langs de boerderijen. Mijn Oma kreeg van de Engelsen tjoklat en ze lieten blikjes cornedbeef achter. Iets wat niemand eerder had geproefd.

Toen werd het 18 september. De dag dat alle schoolkinderen van Pastoor Verhoeven de vredesklok mochten luiden. Hij had beloofd: als Riethoven ongeschonden uit de oorlog zou gaan, zou hij 4 kapelletjes bouwen. In andere delen van het land woedde de strijd nog volop.

In Limburg trokken de Duitsers zich terug, maar zij probeerden nog de Maasbruggen op te blazen. Veel mensen moesten worden geëvacueerd en kwamen ook in Riethoven terecht. Kiske van d'n Broek regelde het onderdak voor die gezinnen, hij klopte aan bij oma's moeder: "Jullie hebben plaats genoeg."

Een vader, moeder en twee kinderen van 4 en 6 jaar verbleven drie maanden op de boerderij. Als dank maakte zij een lied dat samen werd gezongen toen ze veilig weer naar huis konden.

Het jongetje uit Bloemendaal kwam in september '44 terug naar de boerderij, hij is er de hele hongerwinter gebleven.

Toen hij sterk genoeg was om weer naar huis te gaan, reden er geen treinen meer door stakingen. Zijn vader kon hem niet meer ophalen. Theo bleef veel langer dan gepland in Riethoven, zelfs nog een hele tijd na de oorlog. Hij begon te voelen als familie. Na de oorlog bleef het contact met Theo. Een levenslange vriendschap vloeide hieruit voort.

De Engelsen zaten nog steeds in de lagere school, pas in mei 1945 trokken zij ook uit Riethoven weg. Op de boerderij kwam na de oorlog een nieuw paard. De lagere school ging weer helemaal open. Maar voor oma was die tijd voorbij. Zij ging in Westerhoven naar de naaischool.

En de vier kapelletjes? Die staan er nog steeds als stille herinnering aan een ongewone tijd 1940 - 45.